

BİLİM KÜLTÜR VE EĞİTİM

2012 Felaket Senaryoları ve Gerçekler-1

Son aylarda 2012 yılının felaketlere yol açacağına, hatta dünyada yaşamın sona ereceğine ilişkin senaryolar yeniden gündeme geldi. Bu felaket senaryolarından nemalanmak üzere, onlarca kitap raflarda yerini aldı. 200 milyon dolar bütçeli bir Holywood filmi (2012) de 13 Kasım'da dünya ile aynı zamanda ülkemizde gösterime girdi. Yabancı filmler sıralamasında ilk hafta sonunda izleyici sayısı bakımından son beş yılın birincisi oldu. Başka yeni kitapların ve büyük bütçeli filmlerin de sırada olduğu biliniyor. Bu yazımızda son yıllarda ortaya atılan senaryolar ele alınacak, bunların ülkemizde nasıl yankı bulduğuna değinilecek ve gerçek durumun ne olduğu açıklanmaya çalışılacaktır.

Prof.Dr. **Orhan Gölbaşı**, Yrd. Doç.Dr. **Emre Işık**, Dr. **Ayşegül Yelkenci** (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Dünyanın sonuna (kıyamet gününe) dair senaryoların binlerce yıllık bir tarihi olduğunu, ufak tefek değişikliklerle her dinde yer aldığını biliyoruz. İnternetin yaygın olarak kullanılmasının ve insanların gökbilim olaylarına ilgisinin artmasının bir sonucu olarak, felaket senaryolarının formatında da değişikliğe gidildiği görülüyor. Artık başvuru kaynağı yalnızca dini kitaplar değil. Felaketin nedeni olarak bazen Dünya'ya çarpacak bir göktaşı, bazen Güneş'teki manyetik fırtınalar, bazen de yalnızca eski yazıtlarda adı geçen hayali bir gezegenin dünyamızı ziyareti gösterilebiliyor. Geçmişte de bazı felaket senaryoları ortaya atılmıştı. Bunlardan gündemi çok işgal eden bazılarını hatırlayalım:

Y2K PROBLEMİ: Senaryoya göre 1 Ocak 2000 tarihinde bilgisayarlarda tarih ve zamanla ilgili işlemlerde hatalı sonuçlar olacak ve özellikle de internet bankacılığında büyük sorunlar yaşanacaktı. Bu dijital felaketten etkilenmemek için yeni yazılımlar bile üretilmişti. Günlerce basında bu olay yer aldı, ancak öngörülen felaketlerin hiçbiri yaşanmadı. Bilgisayarlarda kayda değer bir sorun olmadı ve kişisel bilgisayarlar da eskisi gibi çalışmalarını sürdürdü. Yalnızca, bankalar başta olmak üzere, bazı kurumlar önlem olarak 31 Aralık 1999 gece yarısı kısa bir süre on-line işlemlerin yapılmaması tavsiyesinde bulundular. Bu hengâmede Y2K problemine önlem için harcanan miktar 600 milyar doları buldu.

Yeni yüzyıla girilirken yaşanacak felaketlerle ilgili o kadar çok senaryo üretildi ki, bu sırada (ve önceki binyıl dönümlerinde) yaşanan psiko-sosyal olaylar, Boston Üniversitesi'ndeki Binyıl Araştırmaları Merkezi (Center for Millennial Studies) gibi araştırma kurumlarına çalışma konusu oldu.

GEZEĞEN DİZİLMESİ PROBLEMİ: Charles Berlitz yayımladığı kitapta (1), **Nostradamus'un** kehanetlerinden yola çıkarak 1999 yılı için bir kıyamet tahmininde bulundu. Yine Atlantis ve Bermuda Şeytan Üçgeni kitaplarında (2) su baskınları, kıtlık, çevre kirliliği ve Dünya'nın manyetik kutbunun değişmesi gibi konulara dikkat çekti. Berlitz'e göre, 5 Mayıs 2000'de gerçekleşecek gezegen dizilmesi Güneş'te

büyük patlamalara, çok şiddetli depremlere yol açacaktı; kıtalar yer değiştirecek ve sismik patlamalar sonunda Dünya yok olacaktı.

5 Mayıs 2000 Gezegen Dizilmesi problemi özellikle ABD'de birçok "araştırmacı-yazar" için geçim kaynağı oldu. Bunlardan bazıları, 5 Mayıs 2000 tarihinde 9 gezegenin bir doğrultuda dizilmesi sonucunda, kütle çekimi nedeniyle 13 şiddetinde deprem olacağını, Afrika kıtasının Avrupa kıtasının üzerine bineceğini ve milyarlarca insanın öleceğini iddia ettiler.

Bilim insanlarının, yaklaşık 25° çapında bir gökyüzü bölgesi içinde gerçekleşecek dizilmenin fiziksel anlamının, Ay'ın Dünya'ya 250 metre yaklaşmasıyla ortaya çıkacak kütle çekim gücüne eşit olduğu ve 5 Mayıs 2000'de olağandışı bir durum yaşanmayacağı şeklindeki açıklamalarına şüphe ile yaklaşıldı. Aslında, geçmişte çok daha dar açılı dizilmeler de gerçekleşmişti.

Örneğin 5 Şubat 1962 tarihinde gerçekleşen dizilmede gezegenler yaklaşık 16° lik açıda toplanmıştı ve o yıl mayıs ayına kadar kaydedilen herhangi bir deprem de yoktu (3). Sonuçta, 5 Mayıs 2000 tarihinde hiçbir tabiat üstü olay yaşanmadı; ancak bu konuda kitap yazan ve web sayfası açarak milyonlarca dolar kazanan kişiler, 6 Mayıs 2000 tarihinde sitelerini kapatıp ortadan yok oldular.

GÜNEŞ TUTULMASI-DEPREM İLİŞKİSİ: Dünyada bilim dışı bu tür felaket senaryoları üretilirken, bunların ülkemizdeki yandaşlarının boş durması beklenemezdi. 11 Ağustos 1999 ve 29 Mart 2006 tarihlerinde gerçekleşen ve en iyi biçimde ülkemizde izlenen tam güneş tutulmaları öncesinde de çok büyük depremler olacağı gündeme geldi. 27 Ağustos 2003 Mars yaklaşması da deprem sebebi sayıldı. Bu muhteşem gök olaylarını yerinde izlemek isteyenlerden bazıları deprem korkusuyla planlarından vazgeçtiler. Sonuçta, ülkemizden uzun yıllar izlenemeyecek bu görsel şenlikler hiçbir felaket yaşanmadan gerçekleşti.

KÜÇÜK GEZEĞEN/ GÖKTAŞI ÇARPMASI PROBLEMİ: Bir büyük gazetemiz manşetten "Kıyamet Yarın"

şeklinde verdiği haberde şöyle diyordu: "Rusya'nın saygın kuruluşlarından bilim adamları, dev bir

göktaşının yarın dünyaya çarpacağını öne sürdüler. Bilim adamlarına göre, dünyanın tamamı ya da birçok ülke yarın (18 Aralık 2000) yok olacak" (4). O tarihinde kıyamet kopmayınca, haberin devamı şöyle oldu: "Pardon Yanlış Yapmışız... Rus bilim adamları çark etti: Yanlış yapmışız, kıyamet 2060'ta"(5).

2060 yılında birilerinin çıkıp da bu olayı hatırlatacağını ve gazeteyi sorgulamasını bekleyemeyiz. Bu durumda asparagas olduğu çok belli olan bu tür bir haberin yazılmasında bile gazetecilik etiği açısından sorun görülmemesi ne yazık ki sıradan hale gelmiştir. Küçük gezegenler (asteroidler), Mars ile Jüpiter arasında, Güneş'ten yaklaşık 2.8 astronomi birimi (420 milyon km.) uzaklıktaki yörüngelerde dolanırlar. Sayıları 135 bin civarında ve en büyükleri olan Ceres, 2006 yılında cüce gezegen sınıfına dahil edilecek kadar büyük bir gökcismi. Aslında Dünya'ya çarpma riski olan cisimlerin sayısı yaklaşık 4 bin civarında. Bu cisimlerin hareketleri, yörüngeleri ve Dünya'ya çarpma olasılıkları NASA'nın yönetimindeki "Near-Earth Object Program" (<http://neo.jpl.nasa.gov/>) çerçevesinde takip ediliyor.

Bu programa göre Dünya'ya çarpma olasılığı en yüksek olanlarda bu oran yaklaşık olarak milyonda bir seviyesinde, yani sıfıra çok yakın. Ancak bu hiç çarpışma olmayacağı anlamına gelmiyor. Bazen bir küçük gezegenin Dünya ile Ay'ın arasından geçtiğine şahit oluyoruz. Örneğin 15 Mart 2004 tarihinde NASA tarafından keşfedilen 2004 FH adı verilen küçük gezegen, yaklaşık 30 metre çapındaydı ve 18 Mart 2004 gece yarısında

Dünya yüzeyinden 43 bin km uzaklıktan geçmişti. Bu uzaklık televizyon uydularının yörüngesinden yaklaşık 7 bin km kadar ötesine denk geliyor. Bu minik gökcismi, küçük bir teleskop veya iyi bir el dürbünüyle bile izlenebildi.

Son olarak 6 Kasım 2009 tarihinde Dünya yüzeyinden yaklaşık 14 000 km uzaklıktan 7 metre çapındaki 2009 VA asteroidi geçti. Bu büyüklükteki cisimlerin yılda ortalama iki kez bu uzaklıktan geçtikleri, yaklaşık 5 yılda bir de Dünya'ya çarptıkları bilinmektedir. Son verilerde, Dünya'ya çarpma riski en yüksek gökcismi olarak Apophis adlı küçük gezegen gösteriliyor. 13 Nisan 2036 tarihinde gerçekleşmesi beklenen çarpışmanın riski ise 45 binde bir ile 4 milyonda bir arasında değişiyor (6). (Devam edecek)

Yararlanılan kaynaklar:

Charles Berlitz, **Doomsday 1999 A.D.** (1981)

Charles Berlitz, **Atlantis – The Eight Continent** G. P. Putnams Sons., New York, 1984 ve **The Lost Continent Revealed**, Macmillan, London, 1984)

<http://earthquake.usgs.gov/earthquakes/eqinthenews/>
<http://www.milliyet.com.tr/2000/12/17/dunya/adun.html>

http://www.milliyet.com.tr/2000/12/19/yasam/ya_s04.html

<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/13350466.asp>